

Statnett SF
PB 4904 Nydalen
0423 Oslo

Kontaktperson:

Deres referanse:
2026/783

Vår referanse:

Dato:
14.08.2026

Svar på høring om oppdaterte retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret fra Å Energi.

Vi viser til høringsdokument av 30. april i år som inneholder Statnetts forslag til oppdaterte retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret. Å Energi takker for muligheten til å komme med innspill.

Før vi kommenterer de enkelte punktene i forslag til retningslinjer, har vi noen synspunkter på måten Statnett har lagt opp høringsprosessen på. Vi mener det er uheldig at forhold som gjelder kravet til balanse i FOS § 8 er tatt med i to ulike høringer. Videre hadde det vært en fordel om kunnskapsgrunnlaget for forslagene hadde vært tilgjengeliggjort for markedsaktørene på et tidligere tidspunkt. Når dette er sagt, så er det et godt grep at flere av retningslinjene har en klar link til metodene i henhold til felleseuropeisk regelverk og tilhørende markedsvilkår.

Å Energi er særlig opptatt av at Statnetts retningslinjer for anmelding i døgnmarkedet og etterfølgende markeder justeres slik at de bygger opp under at markedsaktørene kan opptre økonomisk rasjonelt.

Fos § 8 – Anmelding

Som vi påpekte i vårt høringssvar av 11. juni 2026 til høring om forslag til endring i metode om vilkår for leverandør av balansetjenester og vilkår for balanseansvarlige (EB GL art. 18), har vi innvendinger til at Statnett har valgt å videreføre og presisere kravet om balanse ved anmelding. Å Energi mener at dette kravet ikke er tilpasset dagens kraftsystem med et betydelig innslag av uregulerbar kraft. I tillegg er det trolig i strid med EU-reglene, og det bidrar til usikkerhet og høye kostnader for aktørene, dårlig samfunnsmessig ressursutnyttelse og et ineffektivt kraftsystem. Å Energi mener at tida er inne for å endre kravet til balanse for å bøte på svakhetene i dagens system og sikre at norske aktører blir stilt overfor de samme rammebetingelsene som i våre naboland.

Å Energi er blant de største kraftprodusentene her i landet. Konsernselskapet Entelios er landets største sluttbrukerselskap for bedrifter og andre virksomheter, og konsernet har inngått en rekke avtaler om ivaretagelse av balanseansvar for vindparker. Å Energi har opplevd betydelig økte kostnader som følge av økte ubalansepriser i enkelte delmarkeder de siste årene. Dette gjør det også krevende for personellet som er involvert i anmeldingsprosessen. Det er derfor behov for å presisere rammeverket.

Ved tidspunktet for anmelding i døgemarkedet er det for enkeltporteføljer betydelig usikkerhet knyttet til hvor mye som vil bli produsert og forbrukt kommende døgn. Dette gjelder i særlig grad for porteføljer med vindkraft, solkraft og væravhengig forbruk, der beste tilgjengelige informasjon ofte først foreligger tett på driftstimen. Det samme gjelder i noen grad også for vannkraftverk uten tilgang til magasin.

Statnetts definisjon av balansekravet skaper flere utfordringer for de nye teknologiene. I vindkraftporteføljer er det f.eks. vanlig å operere med parallelle vindprognoser, og på anmeldingstidspunktet er det således ikke så lett å si hva som er forventningsrett prognose. De ulike prognosene blir vektet mot hverandre.

Enkelte prisområder har dårlig likviditet i intradag-markedet. Likviditeten kan dessuten være skjevt fordelt, eksempelvis ved at det er mulig å kjøpe kraft, men vanskelig å selge kraft – f.eks. på grunn av manglende overføringskapasitet til andre prisområder. I en slik situasjon vil en aktør med en usikker produksjonsprognose kunne skaffe seg et visst handlingsrom, ved å melde inn et lite oversalg i døgemarkedet og deretter handle seg i balanse i intradag-markedet. Dette handlingsrommet vil aktøren ikke ha dersom aktøren velger å anmelde salg helt forventningsrett i døgemarkedet slik som Statnett krever (i andre situasjoner kan aktøren skaffe seg handlingsrom ved å melde inn et mindre salg enn forventningsrett).

På grunn av situasjoner som dette, mener Å Energi at rammeverket bør åpne opp for at aktører kan skaffe seg handlingsrom ved å tillate at aktøren har en liten forventet ubalanse i døgemarkedet og deretter kan handle seg i balanse i intradag-markedet. Dette innebærer at Statnett må lempe på kravet om anmelding i døgemarkedet fullstendig i tråd med forventningsrett prognose (planlagt balanse) i døgemarkedet. I sin tur betyr dette at begrepene «planlagt balanse» og «åpen posisjon» må presiseres. Håndtering av prognoseusikkerhet for fysisk produksjon og forbruk er ikke spekulasjon.

Å Energi foreslår at kravene til balanseansvar samles i én regulering, under vilkårene for BRP/BSP, fremfor å etablere parallelle krav i både fos § 8 og vilkårene for BRP/BSP etter EBGL artikkel 18.

For ordens skyld: Aktørene er forpliktet til å etterleve markedsadferdsreglene i REMIT og NEM-forskriften som setter klare rammer for markedsaktørenes agering. Dette betyr også at aktøren må kunne dokumentere at de valg som aktøren tar, er økonomisk rasjonelle.

Fos § 14 – Fastsettelse og oppfølging av funksjonalitet i anlegg i kraftsystemet - NVF

I høringsdokument for oppdatering av NVF, 7.1 Definisjoner

Å Energi foreslår at retningslinjene i stedet for å etablere egne definisjoner henviser til definisjonene i FOR-2004-11-30-1557 Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (fol) under § 1-4 Definisjoner.

I høringsdokument for oppdatering av NVF, 9.1 Svartstart (kap.12.6.3)/Funksjonskrav

Å Energi finner grunn til å minne om at svartstart er omhandlet i Kraftberedskapsforskriften (kb) der det er stilt krav til kraftstasjoner i klasse 2 og 3. Tekniske løsninger for svartstart er for de aller fleste anleggene etablert ut fra krav i kb.

Statnett har innført tilleggskrav ut over kbf som bl.a. går ut på at svartstartforløpet skal være automatisk, og at startkommando både må kunne gis lokalt og fra driftssentral.

Etablering, automatisering, fjernstyring og vedlikehold av svartstartfunksjonalitet er kostbart. Å Energi er opptatt av at eventuelle krav til svartstartfunksjonalitet for klasse 0 og 1 anlegg kun bør stilles etter en konkret behovsvurdering.

Fos § 15 – Spenningsregulering og utveksling av reaktiv effekt

Produksjon av reaktiv effekt har en kostnad, om den produseres av reaktive komponenter anskaffet av en netteier eller av kraftprodusenter.

Statnett foreslår å endre fjerde ledd, slik at det blir etablert en endret betalingsmodell for reaktiv ytelse. Endringen foreslås uten noen innledende beskrivelse av bakgrunn og med begrunnelse i redusert *administrative byrde ved å gjennomføre utbetalingene*. Å Energi har vanskelig for å skjønne at dagens betalingsmodell representerer noen stor administrativ byrde og foreslår at Statnett viderefører dagens praksis med å ha en fast betalingsmodell for reaktiv effekt.

I høringsdokumentet foreslås det å endre referansen til Pmax referert tilknytningspunktet. Dersom en slik endring gjennomføres, betyr det at produsentene i mange tilfeller ikke lenger vil være berettiget til godtgjørelse for ekstra fysiske tap som produsenten blir påført som følge av pålagt utveksling av reaktiv effekt. En slik praktisering vil ikke lenger være i samsvar med fos §15 4. ledd.

Vi foreslår derfor at Statnett viderefører faktisk aktiv produksjon som referanse i definisjonen av høy utveksling av reaktiv effekt.

Når det gjelder hvilket normalområde for utveksling som skal gjelde kan vi støtte en overgang til symmetriske grenser. Det er imidlertid uklart hvilke grenser Statnett ønsker. Vi forutsetter at det er grensene på +/- 30% referert tilknytningspunkt som Statnett beskriver i kap. 11.1 Innledning og begrunnelse som gjelder og at de oppdaterte retningslinjene oppdateres i så måte (i høringsdokument står det nå +/- 33%).

Med vennlig hilsen
Å Energi

Jan Erik Eldor
Konserndirektør
Å Energi Vannkraft

Ingvill Heskestad Mykland
Konserndirektør
Å Energi Marked

Brevet er godkjent elektronisk og derfor uten signatur.